

Sygn. akt V U 1262/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2014 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku

V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Rosłoń

Protokolant: Bożena Radziusz

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2014 roku w Białymstoku

na rozprawie

sprawy J. Z. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę

na skutek odwołania J. Z. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 7 maja 2013 roku

Nr (...)

I. Zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje J. Z. (1) prawo do emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach od dnia 1 kwietnia 2013 roku.

II. Orzeka, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

III. Zasądza od Zakładu (...) Oddział w B. na rzecz J. Z. (1) 60 (sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

sygn. akt V U 1262/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 maja 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił przyznania J. Z. (1) prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach, z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa, przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.). Organ rentowy wskazał, że z przedstawionych dokumentów wynika, iż wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 r. udowodnił wymagany okres składkowy i nieskładkowy, natomiast nie udowodnił wymaganych co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach (udowodnił 11 lat 4 miesiące i 7 dni).

J. Z. (1) złożył odwołanie od tej decyzji. Wniósł o jej zmianę i przyznanie emerytury zgodnie z wnioskiem. W odwołaniu wskazał, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze, nieprzerwanie przez 15 lat, zarówno w okresie niekwestionowanym przez organ rentowy, jak i w okresie od 11 września 1974 r. do 31 stycznia 1988 r. Na potwierdzenie tych faktów wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków. Wskazał, że treść świadectwa pracy nie rozstrzyga definitywnie o okresach wykonywania pracy w szczególnych warunkach, co może być dowodzone za pomocą innych środków dowodowych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu decyzji. Organ rentowy nie uwzględnił jako pracy w szczególnych warunkach okresu pracy od 11 września 1974 r. do 31 stycznia 1988 r. w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) Spółka z o.o. w B., ponieważ okres ten został pominięty przez zakład pracy w świadectwie pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje.

J. Z. (1) urodzony (...), w dniu 11 kwietnia 2013 r. złożył wniosek o przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury, przedkładając na tę okoliczność świadectwa pracy.

Decyzją z dnia 7 maja 2013 r. – obecnie zaskarżoną - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił przyznania J. Z. (1) prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach z uwagi na nieudowodnienie wymaganych co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Pozostałe warunki zostały przez wnioskodawcę spełnione i nie były przedmiotem sporu.

Organ rentowy nie uznał jako okresu pracy w szczególnych warunkach okresu od 11 września 1974 r. do 31 stycznia 1988 r. ponieważ z przedłożonego świadectwa pracy w warunkach szczególnych, wydane w dniu 25 lipca 2012 r. wynika, że wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych od 1 lutego 1988 r.

Wskazać należy, że prawo do emerytury w niższym wieku emerytalnym z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze przewidziane jest w art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440) zwanej dalej ustawą emerytalną. Ustawa ta w przepisach przejściowych zawiera szczególną regulację dotyczącą niektórych ubezpieczonych zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Przepis art. 184 ustawy emerytalnej przewiduje prawo do wcześniejszej emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy tj. 1 stycznia 1999 r. osiągnęli:

- okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn;
- okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Ponadto emerytura ta przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom spełniającym powyższe warunki przysługuje prawo do emerytury, ustala się zgodnie z art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej na podstawie przepisów rozporządzenia. Zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) zwanego dalej rozporządzeniem, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia w przypadku mężczyzn łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat;
- posiada wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy, o których mowa wyżej, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie §1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy - §2 ust. 2.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy nie uwzględnił zatrudnienia wnioskodawcy w warunkach szczególnych pracy od 11 września 1974 r. do 31 stycznia 1988 r. w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) Spółka z o.o. w B., ponieważ okres ten został pominięty przez zakład pracy w świadectwie pracy w szczególnych warunkach z dnia 25 lipca 2012 r. (k.21 część C akt osobowych).

W związku z powyższym należy zwrócić uwagę na przyjęty przez pracodawcę tryb postępowania przy wydawaniu tego świadectwa pracy. Dnia 7 listopada 2011 r. wnioskodawca zwrócił się do zakładu pracy o wydanie świadectwa pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, obejmującego również sporny okres (pismo w aktach osobowych bez numeru karty akt). W związku z tym pismem, dnia 15 listopada 2011 r. kierownik działu personalnego zwrócił się do radcy prawnego o opinię prawną w powyższej sprawie (pismo w aktach osobowych bez numeru karty akt). Pomędzy radcą prawnym a J. S. (1) trwała korespondencja mailowa w tym zakresie i J. S. (2) udzielił odpowiedzi „według mojej wiedzy nigdy i nigdzie pracujący na stanowisku mechanika samochodowego nie są zatrudnieni wyłącznie w kanałach remontowych. Napraw pojazdów samochodowych wykonywanych przez mechaników samochodowych dokonuje się zarówno w kanałach remontowych jak też bez ich wykorzystania” (pisma dot. korespondencji mailowej w aktach osobowych bez numeru karty akt).

Na tej podstawie zakład pracy w dniu 13 grudnia 2011 r. udzielił wnioskodawcy odpowiedzi na jego pismo wskazując, że „z informacji uzyskanych od Pana przełożonego, na tym stanowisku (mechanika samochodowego) wykonywał Pan czynności w szerszym zakresie.” (k. 15 części C akt osobowych).

Następnie sporządził świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, w którym pominął sporny okres jako okres pracy wykonywanej w takich warunkach (k. 21 części C akt osobowych).

W piśmie z 30 października 2013 r. zakład pracy wskazał, że wnioskodawca był zatrudniony w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) Spółka z o.o. w B. od 11 września 1974 r. do 25 lipca 2012 r. i w okresie zatrudnienia wykonywał

pracę na stanowisku mechanika samochodowego od 11 września 1974 r. do 31 października 1989 r., maszynisty żurawia samojezdnego kołowego od 1 listopada 1989 r. do 31 grudnia 2010 r. (faktycznie pracował przy obsłudze żurawia od 1 lutego 1988 r. do 2 maja 2008 r.) i kierowcy od 1 stycznia 2011 r. do 25 lipca 2012 r. Według stanowiska zakładu pracy, praca na stanowisku mechanika samochodowego może być uznana za pracę w szczególnych warunkach jedynie w sytuacji, gdy pracownik jest zatrudniony wyłącznie w kanale remontowym i wykonuje tę pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. J. Z. (1) na stanowisku mechanika samochodowego wykonywał czynności w szerszym zakresie, nie tylko w kanale remontowym. Z tego też powodu warunek wykonywania pracy w sposób stały i w pełnym wymiarze czasu pracy nie został spełniony i nie wydano świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach w okresie od 11 września 1974 r. do 31 stycznia 1998 r. (k. 30).

W odpowiedzi na wezwanie Sądu zakład pracy w piśmie z 4 grudnia 2013 r. poinformował, że pracownikiem, który wskazał, że zakres czynności wnioskodawcy w spornym okresie był szerszy niż tylko praca w kanale remontowym był J. S. (2) (k. 36).

Świadek J. S. (2) zeznał, że pracę w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o. w B. (dawniej Wojewódzkie Przedsiębiorstwo (...)) rozpoczął od dnia 1 stycznia 1986 r. jako dyspozytor – zajmował się dysponowaniem samochodami. Dnia 1 czerwca 1986 r. został zastępcą kierownika transportu i w dalszym ciągu zajmował się dysponowaniem samochodami, których było około 40. Warsztat, w którym pracował wnioskodawca, podlegał C. L., który był mistrzem a od marca 1987 r. R. S.. Oni byli bezpośrednimi przełożonymi wnioskodawcy, przydzielali mu pracę, kontrolowali jej wykonanie i rozliczali z wykonania. Świadek niejednokrotnie zaglądał do kanału, kiedy wnioskodawca wykonywał tam prace sprawdzić kiedy samochód zostanie naprawiony. Zeznał, że J. Z. (1) specjalizował się w naprawach wykonywanych od spodu, czyli w kanale, takich jak naprawa zawieszenia, podwozia, układu kierowniczego. Świadek zeznał, że w mailu, który otrzymał z działu kadr z zapytaniem czy wnioskodawca wykonywał prace w kanale, wyraźnie podkreślono słowo „ciągle”. Dlatego też udzielił takiej odpowiedzi, jaka znajduje się w aktach osobowych. Tego samego dnia wysłał jednak maila w uzupełnieniu odpowiedzi, że napraw pojazdów samochodowych wykonywanych przez mechaników samochodowych dokonuje się zarówno w kanałach remontowych, jak też bez ich wykorzystania ale uczynił to w oderwaniu od konkretnej sytuacji związanej z pracą wnioskodawcy. Zeznał, że zdarzały się dni naprawy, że przez 8 godzin wnioskodawca dokonywał napraw w kanale. Zdarzały się jednak drobne naprawy wykonywane poza kanałem. Świadek nie był bezpośrednim przełożonym wnioskodawcy i nie kontrolował jego pracy, dlatego nie miał dokładnej wiedzy jaką część czasu zajmowały prace w kanale a jaką poza kanałem. Zeznał, że przedsiębiorstwo obsługiwało teren całego województwa i samochodów do naprawy było dużo. Były to samochody stare, awaryjne (...) a do ich naprawy wykorzystywano 5 kanałów remontowych (k. 41 odw.).

Mając powyższe zeznania na uwadze należy uznać, że wiedza świadka J. S. (1) nie mogła stanowić podstawy do uznania przez pracodawcę jakiego rodzaju czynności w spornym okresie wykonywał wnioskodawca. Po pierwsze świadek podjął pracę

1 stycznia 1986 r. podczas gdy spór dotyczy okresu od 11 września 1974 r. a więc ponad 10 lat wstecz, kiedy to świadek w ogóle nie pracował w tym zakładzie pracy. Ponadto świadek zeznał, że oceny czynności mechanika samochodowego dokonał w oderwaniu od konkretnych czynności wykonywanych przez wnioskodawcę. Dlatego też Sąd uznał, że świadectwo pracy w tym zakresie zostało sporządzone w oderwaniu od faktycznego stanu rzeczy, bazowało na domniemaniach świadka J. S. (1).

W celu ustalenia czynności wykonywanych faktycznie przez wnioskodawcę Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe.

Świadkowie zeznający w sprawie pracowali w spornych okresach z wnioskodawcą.

I tak świadek J. B. zeznał, że był kierownikiem Zakładu (...) w okresie od 1985 r. do 2007 r. Wcześniej od 1982 r. do 1985 r. pracował w tej firmie jako inspektor w dziale technicznym. Wnioskodawcę poznał jak został kierownikiem Zakładu (...). Będąc kierownikiem nadzorował bezpośrednio działalność warsztatu samochodowego. Podstawowym obowiązkiem wnioskodawcy w tym okresie była naprawa samochodów. Dokonywał naprawy samochodów w

warsztacie, w którym były kanały i podnośniki. Większość robót wnioskodawca wykonywał w kanale. Na zewnątrz wykonywał jedynie prace pomocnicze, które służyły wykonywaniu prac w kanałach. Wszystkie naprawy związane z naprawą podwozia przebiegały w kanale. Świadek zeznał, że w okresie jego pracy wnioskodawca pracował w kanale w pełnym wymiarze czasu pracy (k. 26 odw.).

Świadek L. K., który pracę w zakładzie rozpoczął w 1980 r. zeznał, że wnioskodawca pracował jako mechanik samochodowy. Przeważnie wykonywał prace w kanale remontowym. Zdarzały się naprawy poza kanałem, jednak były to jedynie drobne, pomocnicze czynności, takie jak np. umycie wyjętej w kanale skrzyni biegów. Zasadnicze czynności wykonywał w kanale (k. 27).

Świadek J. M. znający wnioskodawcę z pracy w tej samej brygadzie od 1975 r. zeznał, że już wówczas J. Z. (1) pracował jako mechanik i wykonywał naprawy przy samochodach. Prace w ogromnej większości odbywały się w kanałach, pomijając krótkie przerwy na posiłek. Poza kanałem wykonywał jedynie prace pomocnicze. Wnioskodawca pracował w kanałach do czasu przejścia na kierowcę dźwigu (k. 27).

Podobnie świadek J. R. pracujący z wnioskodawcą od 1975 r. zeznał, że J. Z. (1) już od tego czasu wykonywał pracę przeważnie w kanałach remontowych. Pracował jako mechanik kanałowy, nawet więcej niż inni mechanicy kanałowi, ponieważ był brygadzystą, znał się na tych czynnościach i musiał czasem pokazać innym pracownikom jak przeprowadzić naprawę. Świadek zeznał, że 80 do 90% czasu pracy wnioskodawca spędzał w kanałach. Jego praca polegała na wymianie, jak i naprawie części (k. 27).

Brat wnioskodawcy – J. Z. (2) pracował z nim w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) od 1977 r. jako mechanik samochodowy, w tej samej brygadzie. Zeznał, że jego brat pracował w kanałach remontowych w pełnym wymiarze. Były małe przerwy związane z pobraniem części z magazynu, wymianie oleju. Główne naprawy były dokonywane w kanałach. Świadek zeznał, że w czasie gdy jego brat był brygadzystą pracował tak jak wszyscy mechanicy. Pracował w kanałach remontowych do czasu przejścia na stanowisko kierowcy dźwigu (k. 27 odw.).

Bezpośredni przełożony wnioskodawcy w latach 1977 - 1986 C. L. zeznał, że J. Z. (1) był zatrudniony jako mechanik samochodowy i pracował w warsztacie, który podlegał świadkowi. Naprawiał samochody w warsztacie w kanałach naprawczych i praktycznie nie wykonywał innych obowiązków poza kanałem. Wnioskodawca jako brygadzista miał obowiązek podpisać i zatwierdzić dokument pobrania materiałów z magazynu, poza tym wykonywał swoje dotychczasowe czynności. Był on specjalistą od podwozi i przez 90 do 95% czasu nie wychodził w ogóle z kanału remontowego. Świadek zeznał, że park maszynowy wówczas był stary, liczył 40-50 samochodów z obszaru całego województwa i naprawy specjalistyczne wykonywane były w zakładzie pracy, w którym pracował zarówno świadek jak i wnioskodawca (k. 44-45).

J. Z. (1) zeznał, że w spornym okresie zajmował się naprawą pojazdów samochodowych. Był zatrudniony na stanowisku mechanika samochodowego, następnie awansował na brygadzystę warsztatu. Jako brygadzista miał obowiązek podpisania dokumentu (...) na wydanie części z magazynu. Zeznał, że rano po przyjeździe do pracy pracę rozdysponowywał majster, a on przekazywał te dyspozycje poszczególnym mechanikom. Następnie wprowadzał samochód na kanał i rozpoczynał naprawę. Specjalizował się przede wszystkim w naprawie tylnych mostów, przednich zawieszek, hamulców i skrzyni biegów. Tyłne mosty bądź skrzynia biegów były demontowane w kanale, a właściwa naprawa odbywała się poza kanałem. Wnioskodawca zeznał, że podczas swojego zatrudnienia wiele czasu przepracował w kanale, często w gumowcach. Ponad 90% pracy wykonywał w kanałach. Czynności poza kanałem były wykonywane sporadycznie, i trwały krótki czas (k. 45 akt).

W ocenie Sądu zeznania przesłuchanych w sprawie świadków, jak również zeznania wnioskodawcy, nie pozostawiają wątpliwości, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnych warunkach. Świadkowie mieli bezpośrednią wiedzę dotyczącą okoliczności, co do których składali zeznania z uwagi na wspólne okresy pracy. Potwierdzili oni okoliczności podane przez wnioskodawcę. Sąd uznał te zeznania za wiarygodne dowody

w sprawie. W oparciu o zasadę bezpośredniości Sąd nie miał wątpliwości, że zeznania te były logiczne, spójne i szczerze. Ponadto w korespondują

z dokumentacją zawartą w aktach osobowych wnioskodawcy w tej części, z której wynika, że był on zatrudniony jako mechanik samochodowy i pozwalają na stwierdzenie, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w spornym okresie wykonywał czynności na stanowisku mechanika samochodowego wykonującego pracę w kanałach remontowych. Na podkreślenie zasługuje okoliczność, że bezpośredni przełożeni wnioskodawcy potwierdzili pracę w kanałach remontowych, zaliczaną do pracy w szczególnych warunkach.

W orzecznictwie sądów powszechnych ugruntowany jest pogląd, że wykonywanie również innej niż wymieniona w wykazie pracy w ramach czasu pracy uniemożliwia zaliczenie danego okresu jako okresu pracy w szczególnych warunkach. Przy czym nie chodzi tu o sytuację, w której inne czynności stanowią konieczny element całego zadania świadczonego w ramach pracy w szczególnych warunkach (czynności przygotowawcze, kończące, immanentnie związane z całym zadaniem, np. przygotowanie warsztatu pracy, materiałów, itp.).

W ocenie Sądu, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy jest wystarczający do przyjęcia, że w spornym okresie wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach, która jest wymieniona w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia w dziale XIV pkt 16 jako prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, w postępowaniu przed sądem, okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem mogą być ustalone także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

W tym stanie rzeczy Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc.

Jednocześnie Sąd uznał, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji ponieważ ustalenie to wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego przed sądem i na podstawie art. 118 ust. 1 a ustawy emerytalnej orzekł jak w punkcie II wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 99 kpc w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490).